

Analyse av *Lovleg*

NRK, 2018

---

*Av Anne Solfrid Brennhovd, Damaris Norge
Utført på oppdrag av Tro & Medier*

I denne analysen har vi sett på NRKs nettserie *Lovleg*. Her møter vi Gunnhild, som flytter hjemmefra for å begynne på videregående skole. Denne overgangen er både skummel og frigjørende, og gjør en krevende fase i livet enda mer utfordrende. Dersom det er slik at ungdommer kjenner seg igjen i *Lovleg*, hva kan vi lære om dem? Sier serien noe om hva som er viktig for dem, og hvorfor de handler slik de gjør?

Innhold

---

1. Innledning

- a. Aktualisering og materiale
- b. Metode

2. Bakgrunn

- a. *Lovleg* – kontekst og format
- b. *Lovleg* – om serien

3. *Lovleg*: Handling og hovedkarakterer

4. Analyse av verdier og livssyn – noen hovedtrekk

- a. Fravær av voksne
- b. Frihet
- c. Skam og tilgivelse
- d. Underliggende pekere til livssyn
- e. Tydelige spor av livssyn

5. Konklusjoner

- a. Sammenfatning
- b. Utblikk

«Følte Gunnhild traff meg på en helt ny måte,
og vipps følte jeg meg plutselig litt mindre alene.¹»

1. Innledning

---

a. Aktualisering og materiale

Lovleg er en nettserie laget av NRK. Hovedmålgruppen er elever i videregående skole. Serien er foreløpig sendt i en sesong, som denne analysen bygger på. NRK ønsker at nettseriene skal oppleves realistiske for seerne. Karakterene skal være gjenkjennelige, og seriene tar opp tema som er relevante. Derfor er det svært interessant å se på hva *Lovleg* sier om hva ungdommer mener er viktig, hva de er opptatt av og hvor de fester sin tillit. Slik kan vi få et unikt glimt inn i deres kultur. Slik får vi også et glimt av hva de tror på, og vi kan få redskaper til å snakke sant om livet.

b. Metode

I denne analysen er det benyttet en tilnærming som bygger på en metode utviklet av fagmiljøet ved studiet Kommunikasjon og Livssyn ved NLA Gimlekollen.² Denne metoden fokuserer på hvilke verdier som uttrykkes i en populærkulturell tekst, og i neste omgang hvilke livssyn disse verdiene peker på. Hva ligger under overflaten? Gir verdiene som uttrykkes gode verktøy for livet?

Tidligere analyser fra Damaris Norge bruker også denne tilnærmingen, se damaris.no/category/analyse.

2. Bakgrunn

---

a. *Lovleg* – kontekst og format

NRK har i flere år utforsket nye sendeflater som kombinerer bruk av lineær TV, publisering av korte klipp på nett og sosiale medier. Selv om klippene samlet sett ofte utgjør mindre enn 30 minutt per uke, får alle karakterene likevel et større spillerom enn i tradisjonelle serier. Hver karakter opererer som en virkelig person med kontoer på noen av de mest populære sosiale mediene. Konseptet har fått ulike navn, som nettdrama³ og «digital historieformidling».⁴

Seriene deles opp i små klipp som publiseres jevnlig gjennom en hel uke, for så å samles i en episode som sendes på lineær TV en fast dag i uken. Klippene er ofte fra 2 til 5 minutter lange, og er derfor

---

¹ Fra kommentarfeltet under traileren til sesong 2 av *Lovleg*. Lagt inn av «Leonora».

² Se boken *Manus for livet* (Red: Margunn Serigstad Dahle og Lena Skattum, IKO Forlag 2010)

³ <https://rushprint.no/2018/10/vi-ma-utfordre-suksesskriteriene/>

⁴ <https://morgenbladet.no/kultur/2018/08/ungdomsliv-oppdatering-oppdatering>

ganske innholdsmettede. Samtidig er det plass til mye, siden hver enkelt scene ofte varer lengre enn hva som finnes i typiske situasjonskomedier. De små oppdateringene slippes i sanntid: et klipp fra en fest som begynner klokken 20 publiseres klokken 20, klipp som viser en 17.maifrokost kommer om morgenen 17.mai. Det refereres til aktuelle hendelser som lokale arrangementer (i *Lovleg* ser vi plakater fra en reell dramafestival som faktisk fant sted da serien sa at den skulle foregå, samt at enkelte karakterer «dro» dit.). Slik kan man bygge opp forventninger gjennom uken ved å antyde når neste klipp kommer. Men siden man aldri vet sikkert, sikrer det at fans sjekker nettsiden nærmest kontinuerlig.

I tillegg kommer kurerte Instagramoppdateringer fra hovedkarakterens konto, utsnitt av Messengersamtaler og SMS-meldinger der hovedkarakteren er involvert. Følger man de ulike karakterene på Instagram, ser man at flere av dem «oppdaterer» jevnlig. Slik får de et eget liv utenfor det som filmes, noe som bidrar til en økt følelse av virkelighet. Oppdateringene kan også dreie seg om dagsaktuelle nyhetssaker, som da «Sara» i *Lovleg* lenket til en nettsak om at det var dyrere med russemateriell på nynorsk enn bokmål samtidig som det ble løftet frem i riksmidlene. I enkelte av NRKs nettserier har til og med noen karakterer hatt sin egen YouTube-kanal, som blir en slags sidehistorie eller spin-off til hovedhistorien. Nytt i *Lovleg* er publisering av notater fra «Gunnhilds telefon», et sted der Gunnhild skriver ned sine tanker som i en dagbok. Det gir et enda tettere blikk inn i hennes opplevelser og følelser.

Episodene gir en mer sammenhengende historiefremstilling, men får samtidig ikke med andre elementer som Instagrambilder, SMS-meldinger og Messengersamtaler. Seriene får sin egen underside på nett, som kan være direkte på NRKs hovedplattform, på P3 eller på NRK Super.

En av fordelene ved denne type produksjon er muligheten til å målrette til spesifikke seer-segmenter. Det handler ikke lenger om å nå kvinner eller menn, barn eller voksne, det er såpass segmentert at seriene dekker aldersspenn på bare to-tre år. Seriene *Jenter* og *Mia* var først ute, og har så langt kommet helt til sesong 10. Den sikter på jenter i 10-14-årsalderen. *Skam* søkte å nå videregående elever. Oppfølgeren *Blank*, som det ventes en sesong to av om ikke lenge, retter seg mot studenter, gjerne dem som kjenner seg igjen i overgangen fra VGS der man skal stå på egne ben, bo for seg selv og mamma ikke passer på vitaminer, nok søvn og nok penger. Serien *Kamp* (2017) fulgte en gjeng 14 år gamle fotballgutter fra Tromsø og fulgte den samme publiseringsoppskriften, men var mer en ren dokumentar. Samtidig fenger flere av seriene langt bredere enn målgruppen, både opp og ned i alder.⁵

En annen fordel er muligheten til å være oppdatert og aktuell, både i forhold til elementer i handlingen og i forhold til de underliggende tema. *Skam* traff midt i blinken, fordi det var et uttrykk som mange kunne relatere til uavhengig av alder og tok opp tema som er dagsaktuelle. Dermed ble publikum så mye større enn serien i utgangspunktet var designet for. I tillegg er ofte ikke innspillingen av den aktuelle serien ferdig når første episode sendes, så manusforfatterne har anledning til å lytte til seernes tilbakemeldinger og legge inn en respons.

Det peker til enda et element som seere ofte har påpekt som viktig for oppfatningen av seriens realisme: Serienes egne kommentarfelt blir et slags samlingssted for fans som analyserer og gir uttrykk for sine emosjoner i møte med serien. Kommentarfeltene er godt modererte, slik at tonen stort sett er lett og god og samtalene holder seg til seriens tema, handling og karakterer. Dermed oppstår et løst fellesskap av mennesker som har fått en felles lidenskap, og mennesker gir uttrykk for at seriene møter dem på et personlig plan. I tillegg leses ofte kommentarfeltet av produksjonen, slik at ønsker for handlingen videre plukkes opp og innimellom integreres i innspillingen. Det kan for

---

⁵ <https://www.nrk.no/kultur/her-er-tallene-som-avliver-aldersmyten-1.12998753>

eksempel dreie seg om hvem som ønskes som hovedperson i de kommende sesongene (se 1b).

Det brukes gjennomgående ferske skuespillere i disse seriene. Det gjør at det ikke finnes så mange underliggende føringer for hvordan karakterene oppfattes. Tvert i mot er det tilsynelatende lagt vekt på å finne personer som er så vanlige som mulig, men å likevel gjøre karakterene personlige og med sterke typiske trekk. Det gir en følelse av «girl next door» - det kunne like gjerne vært meg.

Disse faktorene gjør at hele opplevelsen visker ut noe av skillet mellom fiksjon og virkelighet. Det oppleves som om man har en faktisk mulighet til å kommunisere med karakterene, og at vi får innblikk i en reell persons faktiske hverdag.

Det har dog vært noe diskusjon om formatet fortsatt fungerer⁶. Det henger blant annet sammen med at fortellingen må ha et høydepunkt nær ukeseepisoden, og at «småstoffet» dermed får mer karakter av å være fyllstoff enn å bidra til at vi blir kjent med personene. (Når man først velger å inkludere sosiale medier så tett i formidlingen, er det for eksempel noe snodig at ingen av dem overhodet bruker Snapchat.)

b. *Lovleg* – om serien

Lovleg er en fiksjonsnettserie om elever ved Firda Videregående Skole i Sandane. Vi følger én hovedperson, Gunnhild, og flere bipersoner som hun enten bor med og/eller går på skole med. Foreløpig er en sesong produsert og sendt, sesong to begynte 1. februar 2019.

Det finnes ingen kjent historie om «inspirasjonen bak serien». Det er nemlig et kjennetegn ved NRKs produksjon av små nettserier at de beskytter teamet bak, ikke minst de unge og uerfarne skuespillerne. Ingen involverte får anledning til å gi intervjuer eller å drive promotering. NRK ønsker at ordet spres av seg selv, at målgruppen fanger opp serien og selv promoterer den. I de tilfellene der det fungerer, som ved *Skam*, gir det et slags ekstra kvalitetsstempel og dermed ekstra spredning – og fungerer sannsynligvis bedre enn trailere, forhåndsreklame og annen promotering. Det påvirker igjen opplevelsen av realismen i serien, det er som om man hopper rett inn i noens liv og får en øyeblikksoppdatering. Bildene er helt ferske for oss, vi har ikke sett glimt fra trailere gjennom lang tid. Dette gjaldt også starten på *Lovleg*, bortsett fra at det var kjent at en oppfølger etter *Skam* var i emning og at innspillingssted var kjent. Tema og vinkling var skjult før premiere.

Heller ikke manusforfattere eller produsenter har vært særlig synlige i mediene. Det er derfor ikke lett å finne hva som har vært idéen bak *Lovleg*, eller å høre fra dem selv hva de ønsker å formidle. Manusforfatter Kjersti Wøien Håland er en norsk forfatter som selv kommer fra Høyanger og har bodd på Sandane mens hun gikk på Firda videregående skole.⁷ Til nrk.no forteller hun at serien ikke er selvbiografisk, men at årene på Firda har vært svært sentrale i eget liv. Det ble en reise i livet i tillegg til fra hjemstedet. Et lite glimt av manusforfatterens intensjon får vi i BT, hun ønsket å lage en serie som får ungdom til å føle seg mindre alene.⁸ Wøien Håland er utdannet manusforfatter, debuterte med diktsamlingen *Kjersti er ein fiktiv person, helsing Kjersti*, og har siden gitt ut flere romaner – men har ikke før laget et manus til en produksjon av en slik størrelse.

Som i flere tidligere nettserier har manusforfatter og produksjonen generelt lagt mye arbeid ned i detaljene. Disse blir ivrig diskutert i ulike nettfora, men gjerne av et langt eldre publikum enn

⁶ <https://morgenbladet.no/kultur/2018/08/ungdomsliv-oppdatering-oppdatering>

⁷ https://www.nrk.no/sognogfjordane/manusforfattar-kjersti-var-sjolv-elev-pa_lovleg_skulen-1.14204482

⁸ <https://www.bt.no/kultur/i/l1yamy/-Perfeksjonjag-er-farlegare-enn-festing>

målgruppen. I *Lovleg* har vi for eksempel sett at bøker har vært viktige og fortellende rekvisitter, en vegg med tagging i oppholdsrommet i hybelhuset som stadig er i endring og gir både frampek og bakgrunnsinformasjon, samt bruk av musikk. Sistnevnte er mer fraværende i *Lovleg* enn i flere andre tilsvarende serier, men er desto mer verd å fokusere på når den er der. Det blir brukt mye nyere, norsk musikk, ofte med ganske sterke tekster som underbygger handlingen eller som fungerer som et frampek.

Denne historien er i enda større grad enn *Skam* en såkalt coming of age-historie⁹, om å vokse opp og finne seg selv i prosessen. I forhold til tidligere produksjoner er bildene tatt noe lenger borte fra personene, der man i *Skam* og *Blank* var helt oppe i profilt bildet, gir *Lovleg* mer distanse.

3. Lovleg: Handling og hovedkarakterer

«= du må bestemme det åleine kva som «bit på». ,sånn som eg no skal fokusere meir på skule, vere vaksen. skjerve seg og ta kontroll.vise kven eg er.»¹⁰

Gunnhild Kvam er 15 år og skal begynne på videregående skole. Da er realiteten slik for henne som for mange fra bygde-Norge: Man må flytte på hybel. Gunnhild, som er fra Høyanger, må derfor belage seg på tre år på hybelhus i Sandane. Der skal hun ta studiespesialiserende på Firda Videregående Skole. Den ytre historien i *Lovleg* dreier seg altså om ulike karakterer som går på skolen, samt enkelte sidekarakterer som foreldre og lærere. Noen elever bor sammen, noen går i klasse sammen, men alle har en eller annen relasjon som stadig er i utvikling og forandring. Fortellingen som ligger under handler om å plutselig stå på egne ben. Noen ganger går det supert, andre ganger er det så skummelt og ensomt at det blir vanskelig å puste.

Det blir tidlig klart at Gunnhild har lengtet etter å flytte fra hjemstedet, og at hun har hatt utfordringer sosialt. For det første har hun muligens fått kommentarer på stil og utseende, for hun skriver i et notat at hun gleder seg til å kunne gå i de klærne hun vil. For det andre har det oppstått et rykte som handler om hennes seksuelle preferanser, til tross for at hun selv sier at hun aldri har hatt sex. Nå vil hun starte på nytt. Men alt den første dagen tar ryktet henne igjen: hun er My Little Pony-jenta fra Høyanger som alle snakket om. Sannheten er at hun er jomfru. Hun har en kjæreste, men har ventet utålmodig på å bli «lovlig» (over seksuell lavalder) for å debutere. Hvordan skal hun nå få nye venner?

Gunnhild har foreldre, men de er lite tilstede i serien. De kjører henne til Sandane, tar en rask tur innom huset og konstaterer at det ser ille ut, før de drar for å rekke en ferje (men har tid til å stanse hos en tante på hjemvegen). Siden møter vi dem mest gjennom tekstmeldinger, der de ikke virker særlig oppdatert på hva som foregår i Gunnhilds liv. Gunnhilds mor ber om åpenhet, men det synes å være en distanse som gjør at Gunnhild ikke føler det naturlig å betro seg til henne.

---

⁹ <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/coming-of-age>: Someone's **coming of age** is the time when they become legally an adult.

¹⁰ Fra notat hos Gunnhild, 29.09.18

Gunnhilds kjæreste, **Lasse Feios**, introduseres tidlig. Men alt fra første klipp opplever vi at det er noe som skurrer, aldersforskjellen virker stor, men også interessefelt. Det viser seg at ryktene som går om ham har noe hold i seg, han er glad i yngre jenter som er lette å forføre. Det var også grunnlaget for relasjonen til Gunnhild, og dermed tar den slutt når hun ikke byr nok på seg selv.

Gunnhild er befriende upretensiøs. Hun er ikke opptatt av det som er mest in eller å sminke seg, hun ønsker kun frihet til å kle seg som hun vil. Hun er språklig sterk, det ser vi ikke minst i notatene som publiseres på *Lovlegs* nettside. Men det blir tøft å takle et høyere faglig nivå på videregående. Vi får se at hun tidligere har strevd med angst i vanskelige situasjoner, og at hun får anfall når forventningene blir for store. Tør hun å vise det til andre? Samtidig er hun nysgjerrig og rett frem, og spør når det er noe hun lurar på. Noen ganger passer det, andre ganger passer det overhodet ikke, eller hun får svar hun ikke hadde tenkt seg. Denne åpenheten kan være på grensen til å handle om dårlig utviklede sosiale evner, men samtidig er det hun som løser opp i mye av det som blir vanskelig i gjengen. Dette grepet fungerer også som seriens comic relief¹¹, og bidrar også til distansen som er større her enn i tidligere nettsier.

Første etasje i det nedslitte hybelhuset deler Gunnhild med **Sara Årdal**, **Peter Andreas Helgheim** og **Alexander (Alex) Mundal Rey**. Sara går 2. klasse drama, har grållilla/blått hår og er svært tydelig og frempå. Det kommer etter hvert frem at noe av dette handler om å dekke over en indre usikkerhet. Sara henger mye sammen med Torstein, men selv om de jevnlig har sex, er de ikke kjærester. Sara mener nemlig at hun ikke kan bli forelsket. I løpet av sesongen blir hun gravid, men bestemmer seg raskt for å ta abort. Seerne får se et eksepsjonelt tett bilde av gjennomføringen av aborten.

Peter går i 1. klasse idrett. Han tar skole og trening svært seriøst, er opptatt av å gjøre en god innsats på alle plan og er avhengig av å følge rutiner. Peter er også tydelig på at han er kristen, og at det utgjør en forskjell i hans hverdag. Han er konfirmantleder og lever et strukturert liv.

Alex er kommet til 2. klasse på musikk, og er alt man gjerne forbinder med en musikkelev: eklektisk stil, dramatisk i fremtoning og humør, opptatt av å skille seg ut og ikke så interessert i rutiner og sosiale forventninger.

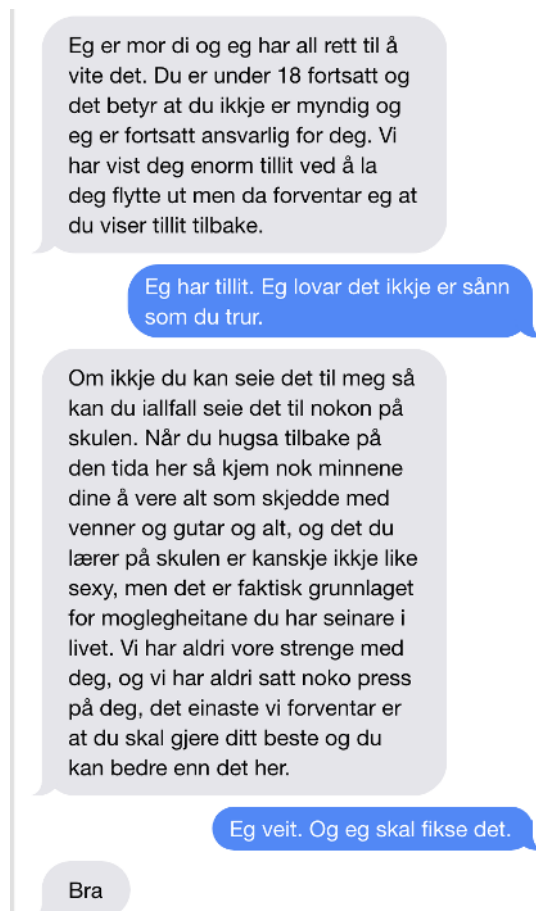
Hverdagen dreier seg på overflaten om skolearbeid, hvem som skal ha fest hvor og hvor man i så fall kan få tak i alkohol, og hvem som liker hverandre ekstra godt - eller ikke liker hverandre. I løpet av denne første sesongen får vi innblikk i den enkeltes liv, og får dannet oss bilder av hva som foregår innenfor fasaden. I størst grad gjelder dette de to karakterene som er mest i fokus. Gunnhild går fra å være full av glede over nye muligheter, til å bli tynget av rykter, ensomhet og forventningspress, og så gjennom en prosess der hun oppdager andre sider ved seg selv og relasjonene hun er i som er viktige for henne. Sara synes å tenke at livet er en fest fra mandag til søndag, men lengter samtidig etter stabile relasjoner. Også for henne vokser det sakte frem en annen forståelse av hva som er viktig.

---

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Comic_relief: the inclusion of a humorous character, scene, or witty dialogue in an otherwise serious work, often to relieve tension.

4. Analyse av verdier og livssyn – noen hovedtrekk

a. Fravær av voksne

Det klassiske trekket i typiske ungdomsserier med fravær av voksne med ekte tilstedeværelse finnes også i *Lovleg*.¹² Det gjør at seere i alle aldre kan identifisere seg med karakterene, samt at løsningene ungdommene kommer frem til taler mye sterkere til målgruppen enn dersom voksne hadde sagt akkurat det samme. Fokuset blir på karakterenes reise mot å finne sin identitet.

Gunnhilds foreldre er omsorgsfulle, men på distanse – på flere vis. De kjører henne til det nye bostedet, men hvilke foreldre setter av en 16-åring alene i et kollektiv, på et rom uten møbler og uten dør, for å komme seg hjem igjen fortrest mulig? Gunnhilds mor fremstår bekymret, men ønsker å gi henne stort rom til å være ungdom. Samtidig legger hun et stort press på datteren: hun planter en forventning om at disse årene skal bli fantastiske, hun minner Gunnhild på at hun må være voksen nok til å takle friheten, hun forventer at Gunnhild skal gjøre sitt beste (og sitter to timer unna og mener at hun vet hva som er Gunnhilds beste) og hun ber datteren takle lammende angst ved å puste med

magen. En undrende tekstmelding i ny og ne viser Gunnhild at hun har kjærlighet, men det gir ikke en mor mulighet til å virkelig se sitt barn – Gunnhild kan enkelt gjemme seg bak avstanden skjermen gir. Samtidig mangler hun andre signifikante voksne i sin nærhet, og blir bærende på store ting alene. Det avslører det som kanskje er den største endringen i Gunnhilds liv: hennes lojalitet ligger nå først hos sin venn. Det er selvsagt helt normalt at venner blir viktigere enn foreldre for ungdommer. Utfordringen er at Gunnhild blir satt i en posisjon der hun ikke kan si noe til voksne om hun så ville.

Saras foreldre får vi ikke vite mye om, men hun avbryter høstferien hos sin far. Planene gikk i vasken. Tilsynelatende har heller ikke hun tilstedeværende voksne som ser. Dette illustreres i et klipp der Gunnhild og Sara er alene i kollektivet, og Sara stjeler rusmidler fra romkameraten. Gunnhild protesterer, men Sara understreker at ingen ser dem¹³. De er alene, og ansvarlige kun for seg selv.

¹² <https://forskning.no/2017/03/derfor-ser-du-ingen-voksne-i-skam/produisert-og-finansiert-av/universitetet-i-stavanger>

¹³ *E det nåken vaksne her?* (09.10)

Denne friheten må utnyttes til å gjøre det som gir dem lykke.

Det finnes glimt av personale ved skolen i serien. To av dem oppdager at alt ikke er helt OK med Gunnhild, men det drukner i andre oppgaver. Den ene blir mer et innslag av humor, og understreker dermed at det ikke har noen hensikt å snakke med voksne. Det er kanskje naturlig å tenke at personale ved en skole med mange unge hybelboere har et noe større apparat for å fange opp dem som behøver et øre enn det som kommer frem i *Lovleg*. Samtidig illustrerer serien effektivt hvordan mange unge bærer tunge byrder i stillhet¹⁴. Noe handler om skam, noe handler om at de føler et ansvar for å forvalte friheten de har fått, og frykter kjeft dersom det går galt. Det er bedre å vise seg ansvarlig og rydde opp i egne problemer. Noen ganger fører det til vekst og modning, noen ganger fører det til at de nesten knekker ryggen.

Fraværet av voksne er kanskje først og fremst et fortellerteknisk grep. Samtidig tegner *Lovleg* tydelig opp hvordan ungdom krever tid. Løse oppfordringer eller spørsmål uten å ha tid til å lytte etter svar er i praksis som en avvisning. Det kommuniserer ikke omsorg, det sier at den som har noe på hjertet ikke er viktig nok. Nettopp dette kan være frykten for mange, at det man opplever som tungt blir avfeid som bagateller – eller som ens egen feil. Derfor får heller ikke Gunnhild hjelp til å se at Sara setter henne i en urettferdig vanskelig situasjon. *Lovleg* viser også at ungdom er i stand til å håndtere vanskelige situasjoner og mye ansvar. Spørsmålet er hvem som skal si i fra når det blir for mye.

b. Frihet

I klippet *Len deg her* forteller Alex at han ikke liker fester, fordi folk tar på seg en maske. Gunnhild sukker – hun ønsker seg gjerne en maske å ta på seg. Hun ønsker seg frihet til å være den hun drømmer om å være, å rømme fra den hun mistrives med å være. Alt i anslaget til serien brukes Bergenbandet Razikas sang *Se deg ikke tilbake* som en temapresentasjon. «Hun stenger hver eneste dør» lyder i bilen mens de legger Høyanger bak seg. Gunnhilds mor er overentusiastisk over alle mulighetene som ligger foran, og beskriver for datteren hvordan livet åpner seg når man begynner på videregående. Frihet til å velge hvem man vil være, til å velge retning og innhold og mening, når ingenting er gitt – det synes å være en viktig verdi i *Lovleg*. Frihet er sterkt knyttet sammen med lykke, og dermed også med mening. Mangel på frihet blir fremstilt som et hinder for å finne sin identitet.

Frihet handler også om å gjøre det man vil, når man vil, og å bryte grenser. Sara og Gunnhild stjeler fra en kamerat i kollektivet. De leverer både sorte, grå og hvite løgner, og de rettfærdiggjør det overfor seg selv. Gunnhild har svært stor respekt for lover og regler og forventninger. Første del av *Lovleg* spiller på tittelen, hennes forventninger til å bli 16 år og over seksuell lavalder. Det skal NRK ha ros for å løfte frem. Men deler av serien dreier seg om å frigjøre seg fra rammer som står i veien for det man har lyst til. Når Gunnhilds plan om å ha sex med kjæresten går i vasken, ender hun med å tilby seg til den første og beste. Sex vil hun ha, og har man lyst, har man lov. Sara har ingen problemer med å ha sex når og med hvem det måtte passe, og hun er ikke bluferdig i forhold til om hele huset får det med seg når det skjer. Sex blir plassert inn i en ramme av frihet og frikoblet alt annet enn det fysiske begjæret som må tilfredsstilles.

---

¹⁴ I episoden *Fokusere* (16.10) ser vi riktignok at helsepersonell ber Sara om å betro seg til noen «ansvarlige», men det er likevel opp til Sara å gjøre det – og hun velger å tie.

Frihet for Sara får en langt mer alvorlig tone når hun oppdager at hun er gravid. Et barn passer ikke inn i hennes planer. Frihet handler her om kvinnens rett til å bestemme selv. Gunnhild følger med til sykehuset i Førde, der de først og fremst får en teknisk innføring i hvordan en medikamentell abort fungerer, samt en oppfordring til å «snakke med noen.» Det spede forsøket på å reflektere over det etiske i et slikt valg avsluttes raskt, Gunnhild påpeker at abort er lov, derfor er det greit, og det er lov å føle at det derfor er enkelt å velge abort. Så følger en scene som kanskje er noe av det mest nærgående som er vist på norsk TV, og som har fått overraskende lite oppmerksomhet: Sara er midt i aborten, hun sitter på toalettet og Gunnhild prater febrilsk for å avlede henne. Uten noe mer om og men reiser Sara seg, konstaterer at hun er ferdig, og Gunnhild trekker ned. Sara vasker hendene (og det er fristende å ta et blick til Pilatus). Men scenen avsluttes ettertenksomt, og bussturen hjem foregår i stillhet. Friheten koster. Friheten er deilig - så lenge de mestrer den.

c. Skam og tilgivelse

Det synes å være et poeng i *Lovleg* å vise at det er vanlig for ungdommer å oppleve at livet går i bølgedaler, eller rettere sagt: det er innimellom så kort mellom topp og bunn at begge kan oppleves omtrent samtidig. Men der sitcoms gjør et humoristisk poeng ut av feil og mangler, gjerne på bekostning av den som strever, eller der dramafilmer ofte slutter når alt ser ut til å løse seg, får vi her følge dem gjennom det vonde. Det er lite som løser seg på sekundet. Tvert i mot ser vi at livet er en salig blanding av glimt av lykke og fellesskap og samtidig mangel på mestring og salater man trækker i. *Lovleg* demonstrerer samtidig alt i første sesong at det meste går bra med tiden. Det betyr ikke at ingenting setter spor, tvert i mot, de må bære bagasjen. Men Gunnhild lærer dem alle, også seg selv, at det lønner seg å sette ord på det vanskelige.

Selv om *Skam* og *Lovleg* er selvstendige produksjoner, er det naturlig å sette dem i sammenheng. Der *Skam* tar for seg et broket og sammensatt bymiljø, kjenner mange ungdommer i Norge seg vel så godt igjen i beskrivelsen av et mindre miljø. Det betyr ikke nødvendigvis at det er ensrettet, men at man fortere skiller seg ut fordi det ikke finnes så mange subkulturer. Russebusser, som var sentralt i *Skam*, er overhodet ikke et tema for mange, ei heller å finne den rette gjengen. Målet er å overhodet finne en gjeng, eller å komme overens med de jevngamle man har endt sammen med, uavhengig av hva som faktisk skiller.

Samtidig ser vi likhetstrekk mellom seriene. *Skam* fikk navnet sitt av skuespillerne selv, fordi de mente at de behøvde en serie om temaet. Emnet går også igjen i *Lovleg*, nettopp fordi de viser bølgedalene og motgangen. Er skam overhodet nyttig, eller bør vi bli «skamløse»?

Ensomhet og psykiske utfordringer møtte vi i *Skam*, så også i *Lovleg*. Begge steder velger de berørte først å skjule sine utfordringer, slik den vonde skammen ofte får oss til gjøre.

Begge steder blir de møtt og akseptert når de setter ord på det – som et av de beste botemidlene mot skammen. Skam over feil valg og handlinger man gjerne skulle hatt gjort ser vi også i begge seriene, og det går igjen at den skamfulle trekker seg tilbake og søker ensomhet. *Lovleg* og *Skam* viser hvordan «delt smerte er halv smerte».

Det vi ser mindre av, også i *Lovleg*, er evnen til selvrefleksjon der man sier at «jeg gjorde noe galt». Noen ganger kjenner man på skam fordi man bommet. Den nyttige skammen kan lede oss til å

be om tilgivelse eller å unngå å gjøre feilen om igjen. Men den absolutte friheten som synes å være en sterk verdi i *Lovleg*, innebærer at man er fri også til å gjøre feil uten å skulle angre på dem – man handlet bare etter det som så ut til å føre til lykke i øyeblikket. Dermed blir behovet for tilgivelse og oppgjør heller ikke satt ord på, ofte fordi man ikke ser selv at det var en feil. Et unntak er i klippet *Drage* (18.10.), der Sara ber Gunnhild om unnskyldning for at hun har kysset Gunnhilds ekskjæreste og ikke snakket sant om det.¹⁵ Likevel er det mer en forklaring enn en innrømmelse Gunnhild tilbyr en vag tilgivelse, men hun dytter samtidig skylden over på andre.

Selv om tilgivelse og oppgjør er fjernt, er det i *Lovleg* fint å se hvordan de igjen og igjen velger å akseptere og anerkjenne hverandre. De legger bort det som har skjedd. Det strekkes ut en hånd som visker bort kløften mellom to som har vært i klinsj: en spøk, en invitasjon til en tv-kveld eller annet. Denne rausheten kan en hver ha noe å lære av. Samtidig vil en fra et kristent ståsted si at friheten ikke er å kunne gjøre det man vil uten å angre, men å kunne bli tilgitt når man gjør noe som er galt.

d. Underliggende spor av livssyn

Mennesket har stor verdi i *Lovleg*, men det er ikke gitt hva som definerer verdien. Luna ber Gunnhild huske at *prestasjoner* ikke har noe å bety for hvem hun er, selv om det har vært svært vesentlig for skoleflinke Gunnhild. For enkelte er *image* viktig, som for Alex som er musiker, anti-trender¹⁶ og gjerne bruker sminke som statement. For noen er det *utseendet*, som for Peter (tross sin kristne tro), som publiserer nakne overkroppsbilder toppidrettsutøvere verdig. For de fleste er det en blanding. Det synes som om de har en oppfatning av at alle mennesker har unik verdi, men de må selv finne ut hvorfor gjennom å finne «sitt egentlige selv». De opererer etter den gylne regel: gjør mot andre det du vil at de skal gjøre mot deg. Dette synet på mennesket peker på spor av **sekulær humanisme**, der menneskene er frie, bevisste og ansvarlige. En sekulærhumanist vil si at mennesket er verdifullt simpelthen i kraft av å være menneske. Spørsmålet er når man faktisk blir et menneske, som vi ser i scenene som tar opp Saras abort. Dersom en baby står i veien for Saras oppfatning av hva som er et godt liv, kan det se ut til at hun opplever at hun har rett til å definere at graviditeten ikke er et liv som har verdi. Det kan også peke mot denne balansegangen mellom å føle seg verdifull og en objektiv gitt verdi: det hevdes i serien at prestasjoner ikke forteller hvem man er, men samtidig skal man finne

¹⁵ Sara: - Eg klinte med Lasse, eg. Men det var berre litt. Og det var fordi eg var kjempefull og...Eg var nedfor for alt..Du veit. Unnskyld.

Gunnhild: - Det er ikkje noko å tenke på. (*Drage*, 18.10)

¹⁶ Alex blir i gruppechatten i kollektivet kalt Normcore av Peter, og tar det ille opp. Normcore er en nylig oppstått kulturell trend hvor målet er å blende inn i mengden ved å bruke «normale» klær. Det er viktig for ham å skille seg ut.

hvem man er innerst inne – og man skal følge drømmen. Hva om noe eller noe kommer i veien for drømmen, eller hva om man finner ut at man er annerledes enn man trodde? Hva gir egentlig min identitet? Sekulærhumanisme har ofte også trekk av en naturalistisk virkelighetsoppfatning: jeg er ikke mer enn kjøtt og blod. Da blir mine følelser et resultat av hormoner og kjemi. Da kan man frikoble sex fra forpliktelse. I et slikt bilde forsvinner behovet for å snakke om synd, man agerer jo bare på kjemi. Dermed kan man heller ikke angre på noe man gjorde i går, for man fulgte bare følelsene. Livet er her og nå, dette livet er alt vi har – slik vi ser flere av karakterene tenke.

Flere av dem uttrykker at de lever i et spenningspunkt mellom hvem de opplever at de er og hvem de ønsker å være. Det er selvsagt et generelt trekk ved ungdomstiden for enhver, men det oppstår samtidig en spenning mellom å akseptere seg selv slik en er og å gripe alle muligheter til å forbedre seg.¹⁷ Dermed blir menneskets verdi noe knyttet opp til evnen til å mestre livet, med alle utfordringer det gir, samt evnen til å finne glede og lykke. Behovet for å selv skape mening når det ikke finnes en gitt mening av noe utenfra, viser spor av **eksistensialisme**.

Nettopp denne lengselen Gunnhild gir uttrykk for: å skifte ham, å være en annen, å ta på en maske reflekterer det **postmoderne**. Synkretismen, sammenblandingen av trosretningen er også en peker i samme retning

e. Tydelige pekere til livssyn

Alt første gang Gunnhild spiser middag med de tre hun deler hybel med, kommer spørsmål om livssyn opp. Det synes som en viktig del av å bli kjent med hverandre, å kunngjøre hvor de står og å vise aksept for at de har ulikt utgangspunkt. Det kan være at dette er et trekk som er gjort for å etablere en tydeligere «bygdeprofil», at tro og religion er et viktig element i små bygder med tanke på fritidsaktiviteter og sosiale grupper, men det er uansett interessant at manusforfatteren vektlegger dette så tidlig. For Gunnhild er det en overraskelse at Peter er kristen. Det synes i alle fall uvanlig for henne at troen reflekteres i handlinger som å synge en bordbønn for maten.

De andre to konstaterer at de er henholdsvis agnostiker og antagonist, hva nå det sistnevnte måtte være. Det er mulig at betegnelsen er valgt nettopp for å vise at ungdommene står fritt til å velge sitt eget livssyn og forvente respekt for valgene de tar. De presenterer seg i alle fall svært naturlig og uanstrengt, og som om dette er noe de har et reflektert forhold til.

Gunnhild uttrykker ikke selv et bevisst livssyn, det synes ikke som om hun har noe forhold til det overhodet. Likevel finner vi spor av hva som styrer hennes verdier.

Denne åpne samtalen om religion så vi også i *Skam*. I den forbindelse kommenterte førsteamanuensis i religionspedagogikk, Elisabeth Tveito Johnsen til avisen Vårt Land at mange unge er vant til å diskutere religion med de som har et helt annet ståsted enn dem selv, og at de har en moden religionsdialog¹⁸. Samtidig er det tydelig ikke så nøye hva man tror på eller om man i det hele tatt har en avklart tro, det viktigste er å akseptere hverandre. I *Lovleg* er det helt greit at Peter deler ut boller med innbakte bibelvers i skolegården, det kan se ut til at det er en del av den forventede «pakken» av en kristen. Spørsmålet er hva som hadde hendt dersom han hadde uttrykt at andres liv og meninger ikke var «riktige nok», dersom hans moral hadde ført til at andre følte sin frihet angrepet. Så langt har *Lovleg* foreløpig ikke gått, slik som *Skam* gjorde i sin siste sesong.

¹⁷ Se for eksempel notat Gunnhild: Personar er ofte bra og Egenskapar dei har er Til og med overraskande Egentlig kan det vere Riktig å gi dei tid og slappe av og sjå an korleis Hendelsar vil Etterkvart avsløre kva som foregår La det Gå der det går og vere Heime og lese og vere Elegant I Møte med alle (17.09.18)

¹⁸ <https://www.vl.no/kultur/unge-har-moden-religionsdebatt-1.801937>

Likevel er det interessant å se at Peter ikke bare er en nominell¹⁹ kristen, ved å dele ut bibelvers i skolegården uttrykker han et ønske om at flere skal komme til tro – og de andre aksepterer det. Første dag i kollektivet fniser Gunnhild av at de synger for maten, og Peter blir faktisk lettere irritert. De andre to ved bordet, Sara og Alex, tar Peter på alvor og blir gladelig med på «O, du som metter» selv om de selv ikke er kristne. De kan synes mer åpne for at folk er overbeviste om sin mening og handler ut fra den enn man kan få inntrykk av at andre deler av befolkningen i Norge er. Disse to scenene står også i kontrast til KIFOs rapport fra 2017, som sier at unge er skeptiske til at religion kommer til uttrykk i det offentlige rom²⁰ (selv om den første er i et privat hjem – det består av mennesker som ikke har valgt en felles kultur). Det faller dog sammen med en av de andre konklusjonene fra denne rapporten, at ungdom har mye kontakt på tvers av tro. I tillegg understreker det Pål Ketil Botvars (Institutt for kirke,- religions- og livssynsforskning) poeng i Vårt Land²¹: Ungdom er generelt skeptiske til misjonsvirksomhet, men mye skyldes uvitenhet. I Peters tilfelle er han kjent, derfor er det lettere å akseptere hans entusiasme for kristen tro uten å forveksle den med fanatisme.

Dette understrekes også av en undersøkelse fra Barna Group i USA gjort på Generation Z (i denne undersøkelsen menes 13-18-åringer): Den rette troen er den som ikke skader andre.²² De er så vant til å omgås andres tro at de ønsker å unngå å utfordre dem, både ut fra empati og fordi omgangen med annerledes troende utvider horisonten.

Det finnes en hel rekke referanser til Bibelen og kristen tro i symboler og navn i *Lovleg*. Navnet Peter kan være valgt utelukkende fordi det er et vanlig bibelsk navn og at det derfor skal antyde noe om hans bakgrunn (det er ikke nødvendigvis en sammenheng i virkeligheten²³, men det er ikke utenkelig at det er brukt bevisst i serien). Det kan også henge sammen med disippelen som er modig og tydelig – men som flere ganger virkelig går på en smell. Peter ønsker klart å være en tydelig kristen, både gjennom at han går i Krik-genser, gleder seg over å få være konfirmantleder og deler ut gjærbakst med bibelsitater inni midt i skolegården. Han synes også å ha et annet tankesett i forhold til sex, de andre spøker med at han nok ikke vil ha sex før han er gift siden han er kristen. Peter bekrefter at han ikke tar lett på å være fysisk nær andre. Etter en liten episode der Peter og Gunnhild plutselig kysser, er det åpenbart at Peter er ukomfortabel. «Eg vil ikkje gå rundt og kysse på kven som helst», svarer han Gunnhild når hun forsøker å avfeie hendelsen. Han spesifiserer ikke at hans holdning kommer av hans livssyn, men det er nærliggende å tro at det likevel er førende.

I Messenger-chaten der de fire som deler etasje i kollektivet gir hverandre kallenavn, velger Sara å kalle Gunnhild for Maria – etter jomfru Maria siden Gunnhild ikke har hatt sex. (Riktignok er bibelkjennskapen noe tynn, Sara blander Maria, Jesu mor sammen med Maria Magdalena.)

I klippet *Len deg her* (06.09.18) ser vi Alex snakke om at vi alle blir født på ny hver bursdag. Han gir Gunnhild en ny start ved å døpe henne i fjorden, og bruker symbolikk fra kristen tro – men ordbruk fra New Age og panteisme. Spørsmålet er om han gjør det som en del av sitt image eller om

---

¹⁹ <https://snl.no/nominell>: Noe som fungerer i teori, men ikke i praksis. Nominell kristen blir av Lausannekomiteen definert slik: "a person who has not responded in repentance and faith to Jesus Christ as his personal Saviour and Lord. [...] may be a practising or non-practising church member. He may give intellectual assent to basic Christian doctrines and claim to be a Christian. He may be faithful in attending liturgical rites and worship services, and be an active member involved in church affairs." (https://en.wikipedia.org/wiki/Nominal_Christian)

²⁰ <https://www.vl.no/nyhet/unge-mer-skeptiske-til-synlig-religion-1.1071319>

²¹ <https://www.vl.no/kultur/unge-har-moden-religionsdebatt-1.801937>

²² <https://www.barna.com/research/gen-z-morality/>

²³ <https://www.klikk.no/foreldre/navn/sjansen-for-at-barna-dine-har-bibelnavn-er-minst-40-prosent-2362308>

han faktisk gir uttrykk for det han fester sin lit til: at guddommen finnes i naturen. Gunnhild protesterer ikke, og scenen går inn som en del av narrativet der alle har rett til sin tro.

5. Konklusjoner

---

a. Sammenfatning

Midt i en ungdomsserie stilles grunnleggende spørsmål om livet. Ikke bare det, serien gir noen svar på spørsmålene, både direkte og indirekte. Hvilke svar finner vi i *Lovleg*, og hva ville vi selv ha svart?

1. Selv om fraværende voksne er et fortellerteknisk grep, illustrerer det noe av balansegangen mange opplever. Hvor mye skal man slippe ungdommene, hvor mye frihet behøver de – og hvor mye omsorg ønsker de egentlig? *Lovleg* viser at ungdom har behov for deltakende voksne, og at de ikke nødvendigvis forteller at livet er vanskelig dersom vi ikke legger til rette for det.
2. Ungdom har mye kontakt på tvers av felles tro, det ser vi også her. Det betyr at de behøver utrustning til å bli trygge i sitt ståsted, og de behøver et språk for å prate sammen. *Lovleg* er en gave når den illustrerer at man kan være enige om å være uenige, man kan registrere uten å protestere. Men ingen blir utfordret på sitt ståsted. Respekten for andres valg er større enn behovet for å påpeke manglende logikk i refleksjonene.
3. Frihet er en viktig verdi i *Lovleg*. Man skal være fri til å velge det man vil, og valgene styres ofte av konsekvensetikk og følelser. Overgangen fra barndom til å stå på egne ben handler om å lære å mestre friheten en får tilgang til. Men når friheten mangler rammer, kan den bli en tvangstrøye. Ikke minst fører uendelig frihet til uendelig mange muligheter, og det er vanskelig å vite at man velger den rette muligheten. Det blir så viktig å utnytte friheten at det blir stress, og friheten knyttes sterkt opp mot lykke.
4. «Ein kan ikkje elske andre før ein lærer å elske seg sjølv», står det på et tre Gunnhild passerer når hun går tur i Kjærleiksskogen. I *Lovleg* ser vi at det ofte brukte «visdomsordet» bare er deler av sannheten. Det er slett ikke lett å ta seg selv i nakken og elske den en er, helt alene. Det kan også gjøres på en reise sammen med andre, og det handler ofte om å få bety noe for noen – å elske andre, gjerne først. Gjennom en slik kjærlighet oppdager både Gunnhild og Sara sin egen verdi. Dermed er friheten likevel begrenset, for i en trygg relasjon vil man gjerne ofre noe av sitt eget slik Gunnhild gjør. Total frihet er dermed ikke nødvendigvis nøkkelen til lykke. Fellesskapet er dog uunnværlig.
5. Det er viktigere å utforske enn å forplikte seg i *Lovleg*, og sex har ingen sammenheng med forpliktelse. Sex er ikke mer enn andre ting man måtte gjøre sammen. Men serien viser samtidig at er det mange uavklarte forventninger som skapes av sex/forspillet til sex, den seksuelle friheten har ikke nødvendigvis gitt enklere rammer for et godt liv. Tvert i mot, det oppstår stadig såre situasjoner og konsekvenser man ikke hadde sett for seg, det var ikke så lett å frikoble sex fra følelser som det kunne se ut til. Peter skaper en kontrast, og det oppleves troverdig når han representerer en stor gruppe ungdommer som velger å være mer restriktive.
6. Det er også viktig i serien å vise frem det som kan være skamfullt og tabubelagt. Noen ganger gir et slikt format akkurat passe rom til å vise frem hvor mye skam styrer liv unødvendig, som

der Gunnhild får gode tilbakemeldinger fra Sara på sin angst. Andre ganger er et slikt format noe for trangt for de etiske refleksjonene som behøves for å vurdere hvorfor vi kjenner på angst og skam. Ikke minst ser vi dette der Gunnhild avfeier Saras undring over hvor enkelt det er å ta abort, men også der Gunnhild bestemmer seg for å ha sex bare for å ha det unnagjort.

b. Utblikk

Seerne vil møte de underliggende verdier og livssyn i denne serien med sitt eget livssynsperspektiv. I vårt livssyns åpne samfunn er det viktig å oppmuntre til å oppøve bevissthet rundt slike møter.

Pål Ketil Botvar sier til Vårt Land²⁴ at jo mer kontakt man har med andre med annen bakgrunn, jo mer tolerant blir man. Serier som har troverdige karakterer med tanke på livssyn er det ikke flust av, enten de preges av synkretisme, sekulærhumanisme eller kristen tro, og enten de er det bevisst eller ikke, er det ikke mange av. I *Lovleg* finner vi flere av dem, og det kan hjelpe oss til å løfte frem samtaler rundt verdiene som kommer frem i serien – nettopp fordi vi ser at karakterene greier å forholde seg til hverandre med respekt. *Lovleg* er dermed også et godt argument for at NRK tar sin plakat på alvor: Paragraf 31 sier at NRK skal formidle kunnskap om ulike grupper og om mangfoldet i det norske samfunnet. Sandane er kanskje ikke multikulturelt, men det er like typisk for Norge som en bydel i Oslo.

Paragraf 38 sier at NRKs tilbud skal være kilde til innsikt, refleksjon, opplevelse og kunnskap. Den som vil se grundig på *Lovleg*, vil finne en slik kilde. Det betyr ikke at man fra et kristent perspektiv bifaller alt som formidles i serien. Men *Lovleg* gir en anledning til å reflektere over hvorfor ungdommene handler som de gjør, og hvorfor vi som kristne tenker at vi har et bedre alternativ for etikk, samliv, menneskeverd, mening og mål.

---

²⁴ <https://www.vl.no/kultur/unge-har-moden-religionsdebatt-1.801937>